

Pohovka jako malá architektura

Nevyhnutelnou součástí interiéru je už více jak tři sta let pohovka. Genezi pohovky je možné popsat jako spojení více židlí. Se vzrůstajícím počtem míst k sezení vzrůstá také náročnost kvalitního řešení tohoto nábytkového typu. V loňském roce se však vznik čalouněného nábytku stal skutečným tématem a vzniklo hned několik velmi zajímavých pohovek. Zásahu na tom mají dvě firmy: mminterier a UP závody. Pozornost v tomto příspěvku bude zaměřena právě na UP závody a dvě sedací soupravy navržené Janem Padrnosem.

Firma UP závody patří mezi staronové hráče na poli středoevropského nábytkářství. Jedná se o novou firmu, která ale vychází z tradice. Spojené UP závody založené v Brně roku 1921 designérem a podnikatelem Janem Vaňkem od počátku představovaly nejprogresivnější proud československého nábytkářství. Pod vedením Vaňkova nástupce Vladimíra Marečka a díky designu Jindřicha Halabaly se dostaly na špičku evropské produkce jak z hlediska kvality, tak kvantity. Značka UP díky svému významu odolala i poválečným proměnám podnikatelských možností. Spojené UP závody se staly jádrem nového národního podniku UP závody, který postupně pohltit všechny drobnější výrobce. Firma ale neobstála v tvrdém prostředí 90. let minulého století. Privatizované Spojené UP závody byly sloučeny s firmou Tusculum, a. s., a posléze se společností Jitona, a. s. Krátkou dobu se mohlo zdát, že Česká republika o svou značku UP definitivně přišla.

UP se vrací

Výzva ke směřování nahoru, obsažená ve slově UP, se ale nemohla jen tak vytratit.

Myšlenkou obnovy značky UP se před dvěma lety začali zabývat představitelé společností Expandia, a. s., a Reforma, a. s., a díky jejich iniciativě se na scénu značka UP vrátila. První prototypy se objevily už v roce 2006 v rámci pražského Designbloku, o rok později se už z prototypů staly hotové průmyslové výrobky a kolekce se rozšířila o řadu dalších modelů vytvořených předními českými designéry, jako jsou Jan Padrnos, Jiří Pelcl a studio Olgoj Chorchoj, Maxim Velčovský, Studio Koncern a mladí tvůrci Martin Hašek a Klára Šípková.

Padrnosův urbanizovaný nábytek

Za pozornost stojí především sedací nábytek. Už v roce 2006 byly představeny dva soubory navržené Janem Padrnosem – Couple a Urbano. Couple, jak už dá název tušit, se skládá ze dvou částí. Tvoří je jednoduché obdélníky spojené v pravém úhlu. Sedací čalouněná část je řešena jako monolitický kus s vytaženými opěrkami na dvou sousedních stranách, nebo jenom na jedné delší straně. To umožňuje spojení obou dílů k sobě v jediný celek.

Pozoruhodný je způsob řešení podnože. Poměrně hmotná čalouněná část doslova levituje nad velmi subtilní kovovou podnoží. Napětí protikladu tíhy a lehkosti je velmi intenzivní. Inženýrské zkoumání možností konstrukce patří k oblíbeným přístupům Jana Padrnose. Setkáme se s ním u jeho návrhů knihoven a stolků vyráběných firmou Blackbox. Těžkou corianovou desku stolu Snowcache nesou velmi subtilní kovové nožky. Knihovna Regal svou konstrukcí přímo popírá závislost nesených a nesoucích elementů. Naopak pocit jistoty vzbuzuje sestava Urbano. I v tomto případě vyčteme o návrhu mnoho z jeho názvu. Urbano je skutečně urbanizovaným kusem nábytku. Skládá se z několika různě sestavitelných kvádrových elementů. Člověk se v nich může pohybovat jako v krajině. Sedací souprava je určena nejen k sezení na sedáku, ale opěrky jsou vytažené do prostoru a lákají k sezení přímo na zemi. Urbano je určeno pro větší prostory, které může díky své formě a vlastnostem spoluutvářet, ne však způsobem typický pro nábytek, ale spíš jako drobná architektura.

Nábytková a architektonická tvorba se v díle Jana Padrnose objevují vedle sebe. Navrhování domů je v jeho případě přirozeným stupněm postupu tvůrčího rozvoje a uplatňuje v něm podobné principy jako v designu. Velký důraz klade na konstrukci a materiál. S oblibou si pohrává s hmotou, budovy obkládá dřevem, kamenem, plechem. Mezi realizacemi zaujmou především dva rodinné domy v Děčíně. První, dokončený v roce 2003, zarazí svým půdorysem tvořeným několika málo nespojitými zdi. Při pohledu na realizaci pochopíme, že spojnice zdí tvoří obrovská okna otevírající dům do přírody. Dům je maximálně otevřený i v rámci interiéru. Sousední druhý dům je naopak hmotově velmi kompaktní s přesně definovanými podlažími. Tvoří ho dva kvádry položené křížem přes sebe. Horní těleso vybíhá na konzole nad přízemí a předesílá malebnost výhledu, kterou poloha obou domů umožňuje. Z řady celkem patnácti návrhů rodinných domů se realizace dočkala zatím polovina, další čtyři jsou nyní ve výstavbě.

Janu Padrnosovi jsme položili několik otázek týkajících se jeho tvorby.

Co je podle tvé zkušenosti nejzajímavější na navrhování nábytku?

Vlastně ani nevím, baví mě to jako celek – od prvního nápadu k jeho upřesňování (zatím ještě pouze v mé hlavě), dále pak přes první skici na papír a jejich odložení na nějaký čas. Potom je zajímavé se k nim vrátit – asi tak polovina nápadů po tomto testu časem však neobstojí a končí v koši. Ty, které obstály, začnou dostávat konkrétní podobu v počítači. Až si myslím, že už mám jasné všechny rozměry, materiály a především i technologii výroby, tak si začnu ověřovat vzhled ve 3D počítačovém mode-

lu. To je také velmi zábavné – jednodušší si vyrábím sám, náročnější si nechávám dělat u specialistů na vizualizaci – vždy se ale velmi těším, jak se výsledný, téměř realistický obrázek potká s mou vizí, kterou mám v hlavě během celého procesu.

Čím je specifické navrhování čalouněného nábytku?

Snad jenom tím, že musí vždy plnit svou primární funkci – pohodlnou a případně i ergonomicky správnou oporu těla. Když někdo vymyslí např. knihovnu, ze které padají knížky a je celkem nepoužitelná, tak vždy může argumentovat tím, že se jedná o výtvarné dílo a že forma měla přednost před funkcí. Myslím si, že takto to pojmout u čalouněného nábytku není správné, tam by vždy funkce měla být zachována. Myslím tím nábytek k dennímu používání, ne nějaký umělecký artefakt.

Je rozdíl mezi navrhováním architektury a nábytku jenom v měřítku?

Hlavním rozdílem je, že architektura je řešení vždy pro jedinečné místo, tudíž je neopakovatelná. Naopak cílem při navrhování nábytku by měla být jeho snadná reprodukovatelnost. Ta by měla odrážet i úspěšnost jednotlivých návrhů. Vyrobené a prodané množství je tak hlavním ukazatelem kvality designu. U architektury je obecné hodnocení těžší, tam je nejdůležitější spokojenost konkrétního investora, který jediný podrobně zná zadání a další prvky ovlivňující vlastní návrh.

Co tě momentálně zaměstnává? Respektive na jakém projektu v současnosti pracuješ?

Je to opět velmi široké pole působnosti – a to mě na tom, co dělám, velmi baví. Když jsem už vyčerpan jedinou oblastí, tak

Jan Padrnos (*1967 v Kutné Hoře) pronikl do světa profesionálního designu krátce před rokem 2000. Cesta vedla oklikou přes strojní fakultu ČVUT v Praze a čtyřletou praxi ve firmě Ahrend – Profesionální interiéry, kde se setkal s designem ve funkci interiérového architekta. Následoval návrat domů do Třebíče. Zájem rodinné firmy mu umožnilo realizovat některé z vizí nábytkového designu. Skutečně profesionální kariéru odstartovalo založení firmy Blackbox v roce 2000. Pod touto značkou vystavoval Jan Padrnos svá díla na prestižních přehlídkách moderního designu v Miláně, New Yorku, Saint-Étienne a nábytek značky Blackbox se stal součástí několika kolekcí českého designu prezentovaného na výstavách ve Vídni, Bruselu, Essenu atd. V loňském roce proběhla ve spolupráci města Brtnice a Moravské galerie v Brně výstava Jan Padrnos: Gesamtkunstwerk v 21. století. Díla Jana Padrnose jsou také zastoupena ve sbírkách Moravské galerie v Brně a Uměleckoprůmyslového muzea v Praze.

se zregeneruji u druhé. Konkrétně nyní navrhují čtyři rodinné domy do jedné lokality, dále jeden víkendový dům, chystám prezentaci knihovny a další sedací soupravy pro projekt UP, pracuji na návrhu městského mobiliáře – další lavičky a odpadkovém koši a mezitím se snažím stíhat navrhování interiéru bytů a domů pro několik klientů.

Máš nějaké přání, co bys ještě rád navrhl? V tvém repertoáru ještě není žádná židle!

Několik židlí mi leží už dlouho „v šuplíku“. Myslím si, že navrhnout dobrou židli je obtížnější než vymyslet jiné typy nábytku. Hlavně to chce ale silného výrobce – vyrobit židli v pár kouscích nemá smysl – aby projekt měl opodstatnění i z ekonomického hlediska, tak se musí jednat o produkci v řádech tisíců kusů. A tak to zatím nechávám plavat... Jinak by mě třeba zajímalo navrhnout jachtu!

Martina Straková

Foto: archiv společnosti UP závody a. s.,
Jan Padrnos

Autorka pracuje v oddělení užitého umění Moravské galerie v Brně.

Sofa as a Small Piece of Architecture

The sofa has been an essential component of interiors for more than three hundred years. The genesis of the sofa may simply be described as the connecting together of chairs. With the increased number of places to sit, the demands on design quality of this furniture type are mounting too. Last year, however, making cushioned furniture became a real concern and several interesting sofas were created.